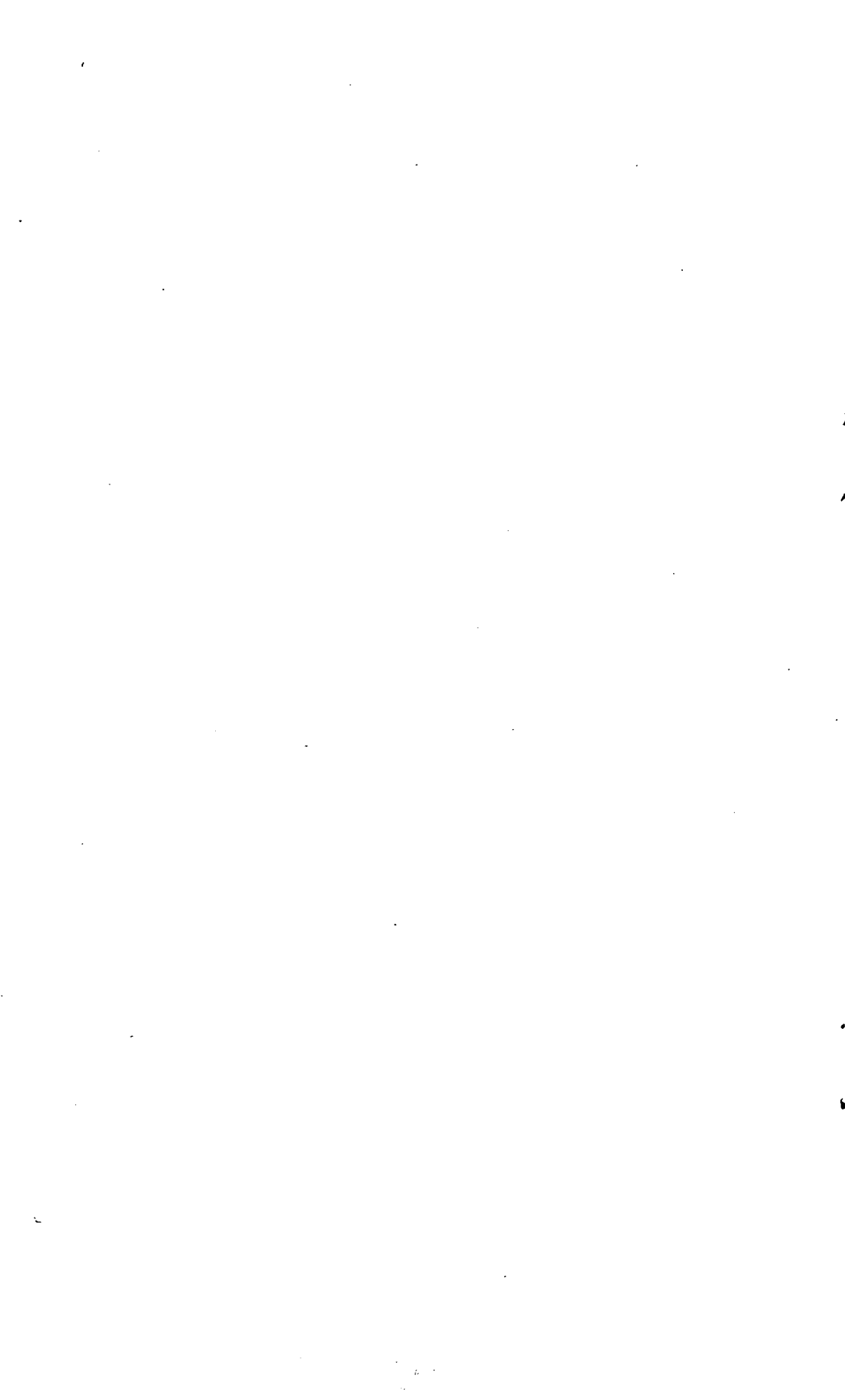

Európai levél

A Mozart-golyó bosszúja

Nyolc évvel ezelőtt, amikor először töltöttem hosszabb időt Bécsben, több estén át vetítették a televízióban a világ legrosszabb filmjeit. Közülük a pálmát, legalábbis számomra, a Gyilkos paradicsomok támadása vitte el, mely arról szólt, hogy a paradicsomok megtámadják az emberiséget, mert elégük van abból, hogy folyamatosan ketchupnak dolgozzák fel őket. Ez a régi élmény elevenedett fel bennem a minap, amikor a busz ablakán kibámulva megakadt a szemem a *Rache der Mozartkugel* („A Mozart-golyó bosszúja”, *Z-Galerie Operngassel* című kiállítás plakátján. S mint később kiderült, az asszociáció nem is volt túlzottan merész. *Steffen Haas* fotókollázsa ugyanis azt a jelenetsort ábrázolja, amint egy Mozart-golyó alakú, óriási léghajó ereszkedik le Bécsre, törve-zúzva utat vág magának az Állami Operaházig, ahol pontosan Mozart halála kétszázadik évfordulójának órájában megnyílik az oldala és a Requiem hangjai mellett tűzbe borítja az épületet. A fotókon látható, házakat összezúzó, hidakat megroppantó golyó egyértelműen a hajdani film háznagyságúra nőtt, guruló és törő-zúzó paradicsomaira emlékeztet. (A parafrázis nyilván tudatos, a szemlélő pedig válogathat az értelmezési lehetőségek között) a *konzumkultúra semmisíti-e itt meg Mozartot, vagy Mozart maga áll-e bosszút azért*, mert nevét és személyiségét kisajátította a reklámpar? A Mozart-golyó ugyanis nem más, mint ínycекnek való, finom marcipános édesség, amolyan rumosmeggy nagyságú kerek golyó, melynek aranypapírján medailonszerű keretben Mozart jól ismert, rizsporos parókás képe néz csábosan mondjuk a jámbor japán turistára.

Vagy a külföldi ismerősének valami jellegzetesen „hazait” aján-
dézolni kívánó, derék bécsi (salzburgi, linzi stb.) polgárra. S az üz-
let meg is remekül, akárcsak a számtalan egyéb, Mozart nevével
vagy képével reklámozott kacat esetében, nem is beszélve a Mozart
nevét viselő szállodáról, illetve a Salzburg-Bécs között közlekedő
gyorsvonatról; az utóbbi indulásáról szóló pályaudvari közlemény
egyébként időről-időre megszoktja a kiállítótermet halkán betöltő
Mozart-zenét. Hát igen, Mozart az osztrákoknak olyan, mint a ma-
gyaroknak a *Pusztá*, a *Gulasch*, a *Tschikosch*, meg a *Piroschka*:
áruvédjegy, amelyet szerte a világon ismerni illik. A kiállításon
egyébként Haas munkáin kívül még jónéhány művész, vagy ha úgy
tetszik, művészjelölt alkotása is szerepel még. Jövőre lesz ugyanis
Mozart halálának kétszázadik évfordulója, s ennek megfelelően Mo-
zart-év Ausztriában; a bécsi Képzőművészeti Főiskola egyik végzős
osztályát pedig a rendezőség kérte fel arra, hogy készítsen tervek-
miként lehetne ez alkalomból Bécsset kulturálisan és idegenforgalmi
szempontból egyaránt vonzóvá tenni. A kiállítás anyagának tanúbi-
zonyossága szerint az alkotók leginkább ironikusan fogták fel a felada-
tot, ámbár könnyen lehet, hogy némelyik tervet jövőre megvalósult
formában is viszontláthatjuk a bécsi utcákon, tereken, vagy éppen a
földalattiban. *Stefan Raab* azt javasolta ugyanis, hogy egy-egy föld-
alatti szerelvényt, vagy a szerelvények egy-egy kocsiját alakítsák át
Mozart-vagonná, feltűnő színekkel különítsék el a többitől, belsejé-
ben pedig folyamatosan játsszanak (élőben vagy felvételtől) Mozart-
zenét. *Erwin Bauer* és *Günther Flasch*, a *Mozart als Discjockey*
című terv készítői viszont a kortárs zenével szeretnék szembesíteni
a 18. századi zeneszerzőt: elképzelésük szerint Bécs különböző
pontjain különböző színű, ám mindenképpen áttetsző plasztik pir-
amisokat kellene felállítani; a piramisokban pedig, kortárs zeneművek
hangjai mellett, Mozart életének egy-egy szakaszáról lennének lát-
hatók dokumentumok. Ám akadnak olyan tervek is, amelyek min-
den bizonnyal a rendezőség tűréshatárán túl esnek. *Wolfgang Zajc*
felfújt kotonjai például, melyek Mozart-műveket és operahősöket,
valamint a nagy vetélytárs Salierit ábrázolják stilizáltan, embernagy-
ságú kivitelben bizonyosan jól mutatnának mondjuk a *Grabenen* –
erről az élményről azonban alighanem le kell mondanunk... Az igazi
Mozartnak persze, legalábbis *Weiser* professzor, az emlékévé művé-
szeti koordinátora szerint, bizonyosan tetszene a kiállítás, hiszen a
nagy zeneszerző igazi tréfacsináló volt, remek humorú és életvidám
ember. Hogy aztán a jövő évi többhónapos ünneppsorozat is tet-
szene-e neki, a maga díszelőadásaival, gálaestjeivel és előkelő kö-
zönségével, az számomra már jóval kétségesebbnek tűnik. A

Mozart-golyó után azonban, melyet egyébként gyakran kínálnak rizsporozott parókás, korabell ruhába öltözött árusok az *Opern-passage*-ban, nagy meglepetés már aligha érheti őt.

Bécs

Szajbély Mihály